

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (pirmoji kolegija) SPRENDIMAS

2018 m. lapkričio 14 d.*

„Valstybės įsipareigojimų neįvykdymas – Valstybės pagalba – Neteisėta ir su vidaus rinka nesuderinama pripažinta valstybės pagalba – Pareiga susigrąžinti – Teisingumo Teismo sprendimas, kuriuo konstatuotas įsipareigojimų neįvykdymas – Civiliniame ir kariniame sektoriuose veiklą vykdanči įmonė – Neįvykdymas – Valstybės narės saugumo pagrindiniai interesai – SESV 346 straipsnio 1 dalies b punktas – Finansinės sankcijos – Periodinė bauda – Vienkartinė suma – Pajėgumas mokėti – Kintamasis „n“ – Veiksniai, kurie yra pajėgumo mokėti vertinimo pagrindas – Bendrasis vidaus produktas – Valstybės narės balsų Europos Sąjungos Taryboje skaičius – Nauja balsavimo Taryboje taisyklė“

Byloje C-93/17

dėl 2017 m. vasario 22 d. pareikšto ieškinio dėl įsipareigojimų neįvykdymo pagal SESV 260 straipsnio 2 dalį

Europos Komisija, atstovaujama A. Bouchagiar ir B. Stromsky,

ieškovė,

prieš

Graikijos Respubliką, atstovaujamą K. Boskovits ir A. Samoni-Rantou,

atsakovę,

TEISINGUMO TEISMAS (pirmoji kolegija),

kurį sudaro pirmininko pavaduotoja R. Silva de Lapuerta, laikinai einanti pirmosios kolegijos pirmininko pareigas, teisėjai J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev (pranešėjas), C. G. Fernlund ir S. Rodin,

generalinis advokatas M. Wathelet,

posėdžio sekretorius R. Schiano, administratorius,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2018 m. kovo 15 d. posėdžiui,

susipažinęs su 2018 m. gegužės 16 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

* Proceso kalba: graikų.

Sprendimą

- 1 Savo ieškiniu Europos Komisija Teisingumo Teismo prašo:
 - pripažinti, kad, nesiimdama priemonių 2012 m. birželio 28 d. Sprendimui *Komisija / Graikija* (C-485/10, nepaskelbtas Rink., EU:C:2012:395, toliau – sprendimas, kuriuo konstatuotas įsipareigojimų neįvykdymas) įvykdyti, Graikijos Respublika neįvykdė įsipareigojimų pagal SESV 260 straipsnio 1 dalį,
 - nurodyti Graikijos Respublikai sumokėti Komisijai 34 974 eurų už dieną periodinę baudą už vėlavimą įvykdyti sprendimą, kuriuo konstatuotas įsipareigojimų neįvykdymas, skaičiuojant nuo sprendimo priėmimo šioje byloje iki sprendimo, kuriuo konstatuotas įsipareigojimų neįvykdymas, įvykdymo,
 - nurodyti Graikijos Respublikai sumokėti Komisijai vienkartinę sumą, kurios dydis gaunamas padauginus 3 828 EUR už dieną sumą iš pažeidimo dienų, kuriomis pažeidimas nebuvo nutrauktas, skaičiaus nuo sprendimo, kuriuo konstatuotas įsipareigojimų neįvykdymas, priėmimo iki dienos, kurią ši valstybė narė nutraukė pažeidimą arba, jei pažeidimas nebus nutrauktas, iki dienos, kurią bus priimtas sprendimas šioje byloje, ir
 - priteisti iš Graikijos Respublikos bylinėjimosi išlaidas.

Teisinis pagrindas

- 2 SESV 346 straipsnio 1 dalies b punkte nustatyta:

„Sutarčių nuostatos nekliudo taikyti šias taisykles:

<...>

- b) kiekviena valstybė narė gali imtis priemonių, kurias mano esant būtinas apsaugoti gyvybiniams savo saugumo interesams, susijusiems su ginklų, amunicijos ir karinės paskirties medžiagų gamyba ar prekyba; šios priemonės neturi kenkti gaminių, kurie nėra specialiai skirti karo tikslams, konkurencijos bendrojoje rinkoje sąlygoms.“

Ginčo aplinkybės

- 3 *Hellenic Shipyards SA (Ellinika Nafpigeia AE*, toliau – ENAE), kuriai priklauso Skaramangoje (Graikija) esanti Graikijos civilinių ir karinių laivų statykla, specializacija yra karo laivų statyba. 1985 m. ENAE nutraukė veiklą ir buvo likviduota. 1985 m. rugsėjo mėn. Graikijos valstybei priklausantis Graikijos bankas *Elliniki Trapeza Viomichanikis Anaptixeos AE* (toliau – ETVA) įsigijo ENAE. 1995 m. rugsėjo 18 d. ETVA pardavė 49 % ENAE akcijų šios bendrovės darbuotojams.
- 4 1998 m. vykdydama povandeninių laivų laivyno modernizavimo projektą Graikijos Respublika su ENAE sudarė sutartį „Archimedas“ dėl trijų HDW 214 klasės povandeninių laivų statybos ir dėl galimybės statyti ketvirtąjį, taip pat sutartį „Neptūnas II“ dėl trijų povandeninių HDW 209 klasės povandeninių laivų modernizavimo.
- 5 2001 m. Graikijos Respublika nusprendė privatizuoti ENAE. 2001 m. spalio 11 d. buvo pasirašyta ETVA ir ENAE darbuotojų sutartis su konsorciumu, kurį sudarė *Howaldtswerke-Deutsche Werft GmbH* (toliau – HDW) ir *Ferrostaal AG* (toliau kartu – *HDW-Ferrostaal*), dėl ENAE akcijų pardavimo.

HDW-Ferrostaal įkūrė įmonę *Greek Naval Shipyard Holding (Elliniki Nafpigokataskevastiki AE Chartofylakeiou)*, toliau – GNSH), lygiomis dalimis priklausančią HDW ir *Ferrostaal*, kurios užduotis – turimų ENAE akcijų valdymas.

- 6 2005 m. sausio mėn. *ThyssenKrupp AG* perpirko HDW. 2005 m. lapkričio mėn. *ThyssenKrupp* įsigijo *Ferrostaal* priklausančias GNSH akcijas. Taigi nuo šios datos *ThyssenKrupp* priklausė visas ENAE įstatinis kapitalas ir tos bendrovės kontrolė. GNSH ir ENAE buvo integruotos į *ThyssenKrupp* padalinį *ThyssenKrupp Marine Systems AG*, kurio specializacija – karo laivų ir specializuotų komercinių laivų sistemos.
- 7 Šiomis aplinkybėmis Graikijos Respublika 1996–2003 m. ėmėsi keleto priemonių, susijusių su kapitalo įliejimu, garantijomis ir paskolomis ENAE naudai, dėl kurių buvo priimta daug Europos Sąjungos Tarybos ir Komisijos sprendimų.
- 8 2008 m. liepos 2 d. Komisija priėmė Sprendimą 2009/610/EB dėl valstybės pagalbos C 16/04 (ex NN 29/04, CP 71/02 ir CP 133/05), kurią Graikija suteikė įmonei *Hellenic Shipyards SA* (OL L 225, 2009, p. 104), jo 2, 3, 8, 9 ir 11–15 straipsniuose nustatyta, kad šios priemonės yra su vidaus rinka nesuderinama pagalba.
- 9 Kaip nurodyta to sprendimo 5 ir 6 straipsniuose, juose nurodyta pagalba, dėl kurios Komisija nors ir buvo davusi leidimą, buvo taikoma netinkamai, todėl ją reikėjo susigrąžinti.
- 10 Kaip nurodyta Sprendimo 2009/610 16 straipsnyje, ETVA suteikta nuostolių atlyginimo garantija konsorciumui *HDW-Ferrostaal*, pagal kurią jam buvo numatyta atlyginti nuostolius už visą valstybės pagalbą, kuri būtų susigrąžinta iš ENAE, yra pagalba, įgyvendinta pažeidžiant SESV 108 straipsnio 3 dalį ir nesuderinama su vidaus rinka. Todėl buvo būtina nedelsiant panaikinti šią garantiją.
- 11 Konstatavusi, kad susigrąžintina pagalba buvo suteikta ENAE veiklai išimtinai civiliniame sektoriuje, Komisija to paties sprendimo 17 straipsnyje nusprendė, kad ši pagalba turi būti susigrąžinta iš turto, susijusio su šios bendrovės veikla civiliniame sektoriuje.
- 12 Sprendimo 2009/610 18 straipsnyje Graikijos Respublika buvo įpareigota nedelsiant susigrąžinti pagalbą, apibrėžtą to sprendimo 2, 3, 5, 6, 8, 9 ir 11–15 straipsniuose. Tame 18 straipsnyje nustatyta, kad Graikijos Respublika turėjo imtis būtinų priemonių tam sprendimui įvykdyti per keturis mėnesius nuo pranešimo apie jį dienos, t. y. nuo 2008 m. rugpjūčio 13 d.
- 13 Atsižvelgdama į sunkią ENAE ekonominę padėtį, Graikijos Respublika nurodė, kad, jeigu būtų susigrąžinta visa nagrinėjama pagalba, ši bendrovė galėtų bankrutuoti, o tai paveiktų jos veiklą kariniame sektoriuje, t. y. HDW 214 klasės ir HDW 209 klasės povandeninių laivų statybą ir modernizavimą, todėl tai pakenktų Graikijos Respublikos gyvybiniams saugumo interesams, kaip tai suprantama pagal SESV 346 straipsnį. Kad išvengtų tokios situacijos, Komisija, Graikijos Respublika ir ENAE per derybas, vykusias nuo 2010 m. birželio mėn. iki spalio mėn., ir ENAE ir Graikijos Respublikai pateikus atitinkamai 2010 m. spalio 27 ir 29 d. įsipareigojimų raštus, pasiekė susitarimą, pagal kurį Sprendimas 2009/610 bus laikomas tinkamai įvykdytu, jei bus laikomasi toliau nustatytų įsipareigojimų:
 - bus nutraukta ENAE veikla civiliniame sektoriuje penkiolikai metų, skaičiuojant nuo 2010 m. spalio 1 d.,
 - turtas, susijęs su ENAE veikla civiliniame sektoriuje, bus parduotas, o gautos pajamos pervestos Graikijos valdžios institucijoms. Jeigu viso šio su veikla civiliniame sektoriuje susijusio turto ar jo dalies nepavyktų parduoti aukcione, ENAE perduos jį Graikijos valstybei, alternatyviai vykdydama

įsipareigojimą grąžinti aptariamą pagalbą. Šiuo atveju Graikijos valstybė turėtų užtikrinti, kad ENAE arba esami ar būsimi jos akcininkai per minėtą penkiolikos metų laikotarpį ir vėl neįsigytų šio turto,

- ENAE atsisakys sausojo doko koncesijos, kuri nėra būtina jos veiklai kariniame sektoriuje vykdyti. Graikijos valstybė užtikrins, kad per minėtą penkiolikos metų laikotarpį ši koncesija ir su ja susijęs žemės sklypas vėl neatitektų ENAE arba jos esamiems ar būsimiems akcininkams,
 - ENAE atsisakys Sprendimo 2009/610 16 straipsnyje numatytos nuostolių atlyginimo garantijos ir nepradės jokios šia garantija grindžiamos ar su ja susijusios procedūros. Graikijos Respublika turės remtis šios garantijos negaliojimu visuose teismuose ar neteisminėse institucijose,
 - per šešis mėnesius nuo tada, kai Komisija pritarė įsipareigojimų sąrašui, Graikijos Respublika pateiks jai sausojo doko grąžinimo Graikijos valstybei įrodymus ir naujausią informaciją, susijusią su ENAE civilinio turto pardavimu aukcione. Be to, Graikijos Respublika kasmet informuos Komisiją apie nesuderinamos pagalbos susigrąžinimo eigą, taip pat pateikdama įrodymus, kad ENAE nebevykdo veiklos civiliniame sektoriuje, informaciją apie Graikijos valstybei grąžinto turto nuosavybę ir naudojimą ir su sausojo doko koncesija susijusio žemės sklypo naudojimą.
- 14 2010 m. spalio 8 d. nusprendusi, kad Graikijos Respublika neįvykdė įpareigojimų pagal Sprendimą 2009/610, Komisija pareiškė Graikijos Respublikai ieškinį pagal SESV 108 straipsnio 2 dalį dėl įsipareigojimų neįvykdymo ir paprašė konstatuoti, kad per nustatytus terminus ji nesiėmė visų būtinų priemonių šiam sprendimui įvykdyti.
- 15 2010 m. gruodžio 1 d. raštu Komisija informavo Graikijos Respubliką apie tai, kad jeigu šio sprendimo 13 punkte išvardyti įsipareigojimai iš tikrųjų buvo įvykdyti, Komisija laikys, kad Sprendimas 2009/610 yra visiškai įvykdytas. Ši institucija tame rašte nurodė, kad ENAE turtas, skirtas veiklai civiliniame sektoriuje, turėjo būti parduotas arba perduotas Graikijos valstybei per 6 mėnesius nuo šio rašto pateikimo.
- 16 2012 m. birželio 28 d. sprendime, kuriuo konstatuotas įsipareigojimų neįvykdymas, Teisingumo Teismas nusprendė, kad per nustatytą terminą nesiėmusi visų būtinų priemonių Sprendimui 2009/610 įvykdyti ir per nustatytą terminą nepateikusi Komisijai šio sprendimo 19 punkte išvardytos informacijos, Graikijos Respublika neįvykdė įpareigojimų to sprendimo 2, 3, 5, 6, 8, 9 ir 11–19 straipsnius.

Ikiteisminė procedūra

- 17 Priėmus sprendimą, kuriuo konstatuotas įsipareigojimų neįvykdymas, Komisijos tarnybos apsikeitė keliais laiškais su Graikijos valdžios institucijomis dėl nesuderinamos pagalbos susigrąžinimo pažangos.
- 18 Graikijos Parlamentas šiomis aplinkybėmis priėmė Įstatymą Nr. 4099/2012, kuris įsigaliojo 2012 m. gruodžio 20 d. To įstatymo 169 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad „nuo šio įstatymo įsigaliojimo Įstatymo Nr. 2302/1995 <...> 1 straipsnio 15 dalimi [ENAE] suteikta ir Įstatymo Nr. 2941/2011 6 straipsnio 1 dalimi papildyta išimtinė naudojimo teisė yra panaikinama tiek, kiek ji susijusi su valstybei priklausančio <...> (216 663,985 m²) žemės sklypo ABK 266, nurodyto [šio įstatymo I priede pateiktame topografiniame plane], dalimi ir minėtame valstybiniame ABK sklype esančia pakrantės zona“.
- 19 2013 m. sausio 11 d. ENAE ir tuometiniai jos savininkai kreipėsi į Tarptautinių prekybos rūmų Tarptautinį arbitražo teismą (toliau – TPR arbitražo teismas) su ieškiniu dėl žalos atlyginimo prieš Graikijos Respubliką dėl, pirma, 2010 m. kovo mėn. sudarytos Graikijos Respublikos, ENAE, HDW, *ThyssenKrupp* ir *Abu Dhabi Mar LLC*, 2009 m. nupirkusios 75,1 % *ThyssenKrupp* priklausiusių ENAE akcijų, pagrindų sutarties (*Framework Agreement*), kurios 11 straipsnyje buvo kalbama apie Graikijos

Respublikos pareigą susigrąžinti valstybės pagalbą, antra, tų pačių šalių sudaryto šios pagrindų sutarties įgyvendinimo sutarties (*Implementation Agreement*), kuriuo turėjo būti sprendžiami įvairūs ginčai dėl sutarčių „Archimedas“ ir „Neptūnas II“ vykdymo, ir, trečia, pagal šias sutartis sudarytų povandeninių laivų statybos ir modernizavimo sutarčių įtariamo pažeidimo. 2014 m. balandžio 23 d. Graikijos Respublika taip pat TPR arbitražo teisme pareiškė ieškinį dėl žalos atlyginimo prieš ENAE ir jos akcininkus dėl įgyvendinimo sutarties ir povandeninių laivų statybos ir modernizavimo sutarčių ir, konkrečiai, pareigos pateikti povandeninius laivus numatytais sąlygomis ir terminais pažeidimo.

- 20 Be to, Graikijos Parlamentas priėmė 2014 m. vasario 12 d. įsigaliojusį Įstatymą Nr. 4237/2014, kurio 12 straipsnyje nustatyta, kad, atsižvelgiant į Graikijos Respublikos nacionalinio saugumo interesus, sustabdomas bet kokios formos priverstinis vykdymas, nukreiptas prieš ENAE kilnojamąjį ir nekilnojamąjį turtą.
- 21 2014 m. balandžio 14 d. įsigaliojusio Įstatymo Nr. 4258/2014 26 straipsniu Graikijos Respublika kariniam laivynui priskyrė projektą, susijusį su povandeninių laivų statyba ir modernizavimu, nes ENAE nesilaikė sutartinių įsipareigojimų užtikrinti reikiamus veiklos pajėgumus, reikalingus nacionalinei gynybai ir saugumui. Šioje nuostatoje taip pat buvo numatyta, kad karinis laivynas be atlygio vykdys su povandeniniais laivais susijusius darbus naudodamasis ENAE įrenginiais ir kaip atlygį už darbą mokės darbuotojams darbo užmokestį ir socialines įmokas.
- 22 2014 m. lapkričio 27 d. nusprendusi, kad Sprendimas 2009/610 dar nėra įvykdytas, Komisija išsiuntė oficialų pranešimą Graikijos valdžios institucijoms pagal SESV 260 straipsnio 2 dalį, suteikdama joms dviejų mėnesių terminą sprendimui įvykdyti.
- 23 Oficialiame pranešime Komisija nurodė, kad Graikijos valdžios institucijos nesusigrąžino nesuderinamos pagalbos ir jai nepateikė informacijos apie Sprendimo 2009/610 įvykdymą.
- 24 Graikijos valdžios institucijos atsakė į oficialų pranešimą 2015 m. sausio 23 d. raštu. Viena vertus, jame šios institucijos kalbėjo apie ENAE keliamas kliūtis ir visišką nebendradarbiavimą įgyvendinant 2010 m. gruodžio 1 d. rašte nurodytus įsipareigojimus. Kita vertus, jos nurodė, kad būtina, jog ši bendrovė dar veiktų 18–20 mėnesių, kad karinis laivynas, naudodamas ENAE įrenginius, galėtų baigti statyti ir modernizuoti sutartyse „Archimedas“ ir „Neptūnas II“ numatytus povandeninius laivus.
- 25 2015 m. gruodžio 4 d. Graikijos valdžios institucijos ENAE pateikė nurodymą sugrąžinti 523 352 889,23 euro, o tai sudaro apie 80 % susigrąžintinos sumos, įskaitant palūkanas, iki 2015 m. lapkričio 30 d. 2016 m. vasario 5 d. ENAE pareiškė ieškinį *Dioikitiko Protodikeio Athinon* (Atėnų pirmosios instancijos administracinis teismas, Graikija) dėl šio nurodymo sugrąžinti panaikinimo. 2016 m. kovo mėn. Graikijos mokesčių institucijos priėmė šio nurodymo susigrąžinti įgyvendinimo aktus. 2016 m. balandžio 13 d. ENAE tam pačiam teismui pateikė prašymą panaikinti šiuos įgyvendinimo aktus. 2016 m. gegužės 23 d. ENAE tam pačiam teismui pateikė prašymus sustabdyti minėtų aktų vykdymą. Remdamasi 2015 m. liepos 13 d. Tarybos reglamento (ES) 2015/1589, nustatančio išsamias [SESV] 108 straipsnio taikymo taisykles (OL L 248, 2015, p. 9), 29 straipsnio 2 dalimi, Komisija įstojo į šias bylas kaip *amicus curiae*.
- 26 2016 m. rugsėjo 29 d. *Dioikitiko Protodikeio Athinon* (Atėnų pirmosios instancijos administracinis teismas, Graikija) atmetė ENAE pateiktus prašymus sustabdyti vykdymą.
- 27 Atmetus šiuos prašymus, 2017 m. vasario 3 d. Graikijos valdžios institucijos pradėjo priverstinio vykdymo procedūrą, kad būtų išieškotas iš ENAE civilinės paskirties turtas. 2017 m. vasario 6 d. šios institucijos areštavo ENAE sąskaitas trijuose bankuose. Tačiau Graikijos Respublika nesusigrąžino jokios sumos dėl ankstesnių areštų, kuriuos pateikė kiti kreditoriai, ir dėl sudėtingos šios įmonės finansinės padėties.

- 28 Lygiagrečiai, 2016 m. gegužės 12 d. ENAE ir jos akcininkai paprašė TPR arbitražo teismo taikyti apsaugos priemonės nuo nacionalinių administracinių aktų, kuriuos Graikijos valdžios institucijos priėmė 2015 m. gruodžio mėn. ir 2016 m. kovo mėn. dėl aptariamų valstybės pagalbos susigrąžinimo. TPR arbitražo teismas atmetė šį prašymą taikyti laikinąsias apsaugos priemones. Jie taip pat prašė TPR arbitražo teismo uždrausti Graikijos valdžios institucijoms nagrinėjant arbitražo bylą pradėti bet kokią ENAE bankroto procedūrą.
- 29 2016 m. rugpjūčio 5 d. laikinąja nutartimi TPR arbitražo teismas atmetė šį ENAE ir jos akcininkų prašymą, nusprendęs, kad negali kištis į Sprendimo 2009/610 vykdymą. Vis dėlto jis nusprendė, kad dėl aptariamų pagalbos susigrąžinimo ENAE gali bankrutuoti, todėl uždraudė Graikijos Respublikai imtis šios bendrovės nacionalizavimo priemonių, pradėti šios bendrovės administravimą kontroliuojant Graikijos Respublikai arba pradėti nemokumo procedūrą dėl ENAE ir jos turto prieš tai nepranešus.
- 30 2017 m. vasario 13 d. Graikijos valdžios institucijos informavo Komisiją apie ketinimą taikyti ENAE specialiąją likvidavimo procedūrą pagal 2014 m. lapkričio 15 d. įsigaliojusį Įstatymą Nr. 4307/2014 (toliau – specialusis administravimas) ir paprašė susitikimo su Komisija, per kurį būtų aptartos šios procedūros taikymo sąlygos.
- 31 Šiomis aplinkybėmis 2017 m. vasario 22 d. Komisija nusprendė pareikšti šį ieškinį.

Įvykiai po ieškinio pareiškimo Teisingumo Teisme

- 32 2017 m. kovo 8 d. įvyko susitikimas dėl specialiojo administravimo taikymo ENAE. Per šį susitikimą Graikijos valdžios institucijos Komisijai pateikė išsamų planą dėl siūlomo specialiojo administravimo plano taikymo ENAE.
- 33 2017 m. kovo 21 d. buvo areštuotos dvi ENAR priklausančios plūdriosios cisternos.
- 34 2017 m. balandžio 10 d. ENAE pateikė prašymą TPR arbitražo teismui dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo ir paprašė taikyti apsaugos priemones, draudžiančias Graikijos valdžios institucijoms pradėti procedūrą dėl specialiojo administravimo taikymo šiai bendrovei pagal Įstatymą Nr. 4307/2014. 2017 m. birželio 27 d. sprendime TPR arbitražo teismas priminė, kad jos sprendimas įsigalioja iš karto. Taigi jis nusprendė, kad, jeigu dėl ENAE būtų pradėta specialiojo administravimo procedūra, jos akcininkai netektų šios bendrovės kontrolės, o kreditorių parinktas specialusis administratorius galėtų priimti sprendimus, kurie paveiktų ENAE padėtį per arbitražo procedūrą. Tokiomis aplinkybėmis TPR arbitražo teismas nusprendė, kad Graikijos valdžios institucijos iki galutinio sprendimo priėmimo turėtų susilaikyti nuo bet kokių susigrąžinimo priemonių, kurios tiesiogiai ar netiesiogiai lemtų ENAE valdymo kontrolės pasikeitimą, taikymo, įskaitant bankroto procedūras ir specialiojo administravimo taikymą šiai bendrovei.
- 35 2017 m. birželio 29 d. Graikijos valdžios institucijos išsiuntė ENAE raštą, ragindamos sumokėti likusius 20 % susigrąžintinos pagalbos sumos, įskaitant palūkanas, t. y. 95 098 200,99 euro, iki 2017 m. birželio 30 d. Kadangi ši suma nebuvo sumokėta, 2017 m. liepos 31 d. *Ypourgeio Oikonomias kai Anaptyxis* (Ekonomikos ir plėtros ministerija, Graikija) raštu mokesčių institucijos buvo įpareigosotos susigrąžinti šią sumą.
- 36 2017 m. spalio 12 d. Graikijos valdžios institucijos iškėlė bylą Graikijos teismuose dėl 2014 m. lapkričio 15 d. įsigaliojusio Įstatymo Nr. 4307/2014 68 straipsnyje nustatytos specialiojo administravimo procedūros taikymo ENAE.
- 37 Vykstant procesui, Teisingumo Teismas patenkino tris Graikijos Respublikos prašymus pateikti naujus dokumentus pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 128 straipsnio 2 dalį. Kiekvieną kartą Komisijai nustatytas terminas pareikšti poziciją dėl tų dokumentų.

- 38 Remiantis aptariamais dokumentais teigtina, pirma, kad 2018 m. kovo 8 d. Sprendimu Nr. 725/2018 *Monomeles Protodikeio Athinon* (Atėnų apygardos teismas, kuriame bylas nagrinėja vienas teisėjas, Graikija) patenkino Graikijos valdžios institucijų prašymą dėl specialiojo administravimo taikymo ENAE ir paskyrė specialųjį administratorių.
- 39 Antra, tuose dokumentuose nurodyta, kad 2018 m. kovo 26 d. nepriklausoma viešųjų pajamų institucija 2018 m. kovo 22 d. parengtu pranešimu apie skolinius reikalavimus pabandė specialiajam administratoriui pateikti Graikijos Respublikos skolinius reikalavimus dėl aptariamą pagalbą gražinimo pagal šiai bendrovei taikomą specialiąją administravimo procedūrą. Konkrečiai kalbant, ši valdžios institucija nurodė 713 883 282,19 euro sumą su delspinigiais už pavėluotą skolos mokėjimą. Į šią sumą įtrauktos 524 896 095,75 euro ir 95 171 888,92 euro sumos, kurias Graikijos valstybė turi susigrąžinti, kad įvykdytų Sprendimą 2009/610 ir sprendimą, kuriuo konstatuotas įsipareigojimų neįvykdymas.
- 40 Paštu atsiųstu registruotu laišku specialusis administratorius gavo pranešimą apie visus šiuos veiksmus.
- 41 Trečia, remiantis pagal Procedūros reglamento 128 straipsnio 2 dalį Graikijos Respublikos pateiktais dokumentais teigtina, kad 2018 m. birželio 26 d. perdavimo protokolu ENAE, atstovaujama specialiojo administratoriaus, sklypo ABK 266 ir prie jo esančios pakrantės zonos dalies valdymą perdavė *Etaireia Akiniton Dimosiou A.E.* (AB Valstybės nekilnojamojo turto fondas, toliau – ETAD).

Dėl įsipareigojimų neįvykdymo

Šalių argumentai

- 42 Komisija kaltina Graikijos Respubliką, kad ši nesiėmė priemonių įvykdyti sprendimą, kuriuo konstatuotas įsipareigojimų neįvykdymas, nes praėjo daug metų tiek nuo Sprendimo 2009/610 priėmimo, tiek nuo šio teismo sprendimo paskelbimo, o Graikijos valdžios institucijos dar nesusigrąžino aptariamą pagalbą iš ENAE.
- 43 Pirma, Komisija teigia, kad Graikijos Respublika nesiėmė visų reikiamų priemonių, kurių iš principo reikia tokiam sprendimui, kaip Sprendimas 2009/610, įvykdyti.
- 44 Iš tiesų, Graikijos valdžios institucijos, priimdamos Įstatymo Nr. 4237/2014 12 straipsnyje įtvirtintą moratoriumą, dar labiau apsunkino pagalbą susigrąžinimą.
- 45 Tik 2015 m. gruodžio mėn. ir 2016 m. kovo mėn. Graikijos valdžios institucijos priėmė nacionalinius administracinės teisės aktus, kuriais vykdomas dalinis aptariamą valstybės pagalbą susigrąžinimas iš ENAE. Vis dėlto šiais aktais iš tos bendrovės nebuvo susigrąžinta nė menkiausia suma.
- 46 Antra, Komisija tvirtina, kad Graikijos Respublika taip pat nesilaikė 2010 m. gruodžio 1 d. rašte išdėstytų išsamių įsipareigojimų, kurie buvo pripažinti kaip alternatyvus Sprendimo 2009/610 įvykdymo būdas.
- 47 Dėl šio aspekto Komisija teigia, pirma, kad su civiliniu veiklos sektoriumi susijusio ENAE turto pardavimas neįvyko ir kad ši bendrovė ginčija civilinės paskirties turto sąrašą.
- 48 Antra, Komisija teigia, kad nors Graikijos Parlamentas nubalsavo už įstatymą dėl sausojo doko gražinimo, Graikijos Respublika dar nepateikė atitinkamo žemėlapiu, kuriame būtų tiksliai nurodyta gražinta zona, ir įrodymo, kad ENAE nebenaudoja tų sklypų.

- 49 Trečia, be 2010 m. balandžio 14 d. ENAE valdybos priimtose rezoliucijose, pagal kurias ši įmonė nutraukia su civiliniu sektoriumi susijusią veiklą, Graikijos valdžios institucijos nepateikė jokio kito įrodymo, kad nuo šios rezoliucijos priėmimo datos ta įmonė nevykdė jokios su civiliniu sektoriumi susijusios veiklos.
- 50 Ketvirta, šios valdžios institucijos neatsiuntė dokumentų, įrodančių, kad Sprendimo 2009/610 16 straipsnyje nurodyta nuostolių atlyginimo garantija buvo panaikinta ir niekada nebuvo panaudota.
- 51 Penkta, šios valdžios institucijos nepateikė šio sprendimo įgyvendinimo eigos ataskaitos.
- 52 Šešta, Komisija primena, kad vienintelė gynybos priemonė, kuria gali naudotis Graikijos Respublika, yra susijusi su visiškai negalėjimu tinkamai įvykdyti Sprendimo 2009/610 nustačius, kad nėra susigrąžintino turto. Tokiu atveju Graikijos Respublika turėtų likviduoti įmonę gavėją ir galutinai nutraukti jos veiklą.
- 53 Šioje byloje Graikijos valdžios institucijos nėra teigusios, kad aptariamose pagalbos visiškai negalima susigrąžinti. Viena vertus, jos tik tvirtino, kad visiškai susigrąžinimas lemtų laivų statyklų likvidavimą, o tai turėtų neigiamą įtaką nacionalinio saugumo interesams, ir, kita vertus, dėl nesusigrąžinimo jos kaltino ENAE keliamas kliūtis, nors tokiu kliūčių darymu negalima pateisinti Sprendimo 2009/610 neįvykdymo.
- 54 Dėl Graikijos Respublikos nurodomų nacionalinės gynybos interesų, kurie susiję tik su povandeninių laivų statyba ENAE statyklose karo laivynui, pažymėtina, kad Komisija atkreipia dėmesį į tai, kad SESV 346 straipsnyje nustatyta išimtis taikoma išimtiniais ir aiškiai apibrėžtais atvejais, todėl jos negalima aiškinti plačiai. Todėl ši valstybė narė privalo įrodyti, kad ta išimtis būtina pagrindinių jos saugumo interesų apsaugai.
- 55 Šiomis aplinkybėmis Komisija ginčija Graikijos nurodytą saugumo interesų pagrįstumą. Graikijos valdžios institucijos visiškai nepaaiškino, kodėl povandeniniai laivai turėjo būti būtinai statomi ir modernizuojami ENAE statyklose, o ne kitose Graikijos laivų statyklose, ypač tada, kai Įstatymo Nr. 4258/2014 26 straipsniu kariniam laivynui pavesta įgyvendinti povandeninių laivų statybos ir modernizavimo projektą.
- 56 Graikijos Respublika atkerta, kad ji ėmėsi visų reikiamų priemonių, kad įvykdytų sprendimą, kuriuo konstatuotas įsipareigojimų neįvykdymas.
- 57 Ši valstybė narė atkreipia dėmesį į tai, kad Įstatymo Nr. 4237/2014 12 straipsnis nėra priemonė, dėl kurios būtų sunkiau susigrąžinti aptariamą pagalbą, nes šiame straipsnyje numatytas priverstinis išieškojimo iš ENAR turto vykdymo sustabdymas taikomas tik tiek, kiek priverstinis vykdymas daro įtakos kariniam jūrų laivynui priklausančių povandeninių laivų statybai ir priežiūrai, o tai neprieštarauja SESV 346 straipsnio 1 dalies b punktui. Beje, aplinkybė, kad Graikijos valdžios institucijos vėliau ėmėsi vykdymo priemonių prieš ENAE, įrodo, kad to įstatymo 12 straipsniu netrukdoma susigrąžinti pagalbą.
- 58 Paskui Graikijos Respublika remiasi pagrindiniais saugumo interesais, kaip tai suprantama pagal SESV 346 straipsnio 1 dalies b punktą, ir teigia, kad susigrąžinimas neturi būti kliūtis tęsti didžiausios ir produktyviausios Graikijos laivų statyklos veiklą, susijusią su kariniu sektoriumi, ir įgyvendinti šios valstybės narės turimą plačią diskreciją pasirinkti, jos nuomone, reikalingas priemones.
- 59 Iš tiesų, Graikijos Respublika negali sukelti ENAE bankroto, nes ši procedūra neigiamai paveiktų visą šios įmonės turtą ir sukeltų pavojų sklandžiai tęsti su kariniu sektoriumi susijusią laivų statyklos veiklą ir dėl tos priežasties padarytų neigiamą įtaką šios valstybės narės gynybos pajėgumams. Būtent dėl šių priežasčių Graikijos valdžios institucijos suteikė prioritetą įsipareigojimams, apie kuriuos kalbama 2010 m. gruodžio 1 d. rašte, vykdymui.

- 60 Šiuo klausimu Graikijos Respublika pažymi, kiek tai susiję su ENAE civilinės paskirties turto, kad susidūrė su kliūtimis, kurias kelia ši bendrovė, nesutinkanti su parduoti skirtu turto sąrašu.
- 61 Dėl šių kliūčių Graikijos valdžios institucijos pateikė šiai bendrovei nurodymus sugrąžinti ir skyrė turto areštą.
- 62 Kadangi šiomis priemonėmis nebuvo susigražinta jokia suma, nes dėl ankstesnių turto areštų pagal kitų kreditorių pareiškimus ir dėl akivaizdaus pakankamo ENAE turto nebuvimo Graikijos valdžios institucijos nusprendė, kad šiai bendrovei reikia taikyti specialųjį administravimą pagal Įstatymo Nr. 4307/2014 nuostatas. Iš tiesų, pasak Graikijos Respublikos, Graikijos valdžios institucijos, kariniam jūrų laivynui priskyrusios povandeninių laivų statybos veiklą, galėjo imtis ENAE likvidavimo priemonių nepadarydamos žalos karinių programų vykdymui.
- 63 Tokiomis aplinkybėmis Graikijos Respublika teigia, kad specialiojo administravimo taikymas ENAE yra tinkama priemonė likviduoti šią bendrovę, nes ta priemonė visiškai atitinka Sąjungos teisės reikalavimus atsižvelgiant į tai, kad taikant šią procedūrą su nepriklausomo administratoriaus atsakomybe ir teismo priežiūra galima viešose varžytinėse parduoti visas tos bendrovės veiklos šakas ar jų dalį arba atskirą turą. Ši specialiojo administravimo procedūra, kuri gali būti baigta per dvylika mėnesių nuo specialiojo administratoriaus paskyrimo, užtikrintų bent tokias pat garantijas, kokios suteikiamos per įprastinę bankroto procedūrą, ir būtų daug greitesnė ir skaidresnė. Ši procedūra leistų išvengti atitinkamo turto nuvertėjimo ir užtikrintų su kariniu veiklos sektoriumi susijusio ENAE turto, kaip vienos šakos, pardavimą atsižvelgiant į Graikijos Respublikos pagrindinius saugumo interesus.
- 64 Dėl ENAE išimtiniam naudojimui suteiktų sklypų grąžinimo Graikijos Respublika nurodo, kad 2012 m. gruodžio 20 d. teisė naudoti tuos sklypus panaikinta Įstatymo Nr. 4099/2012 169 straipsnio 2 dalimi. Graikijos Respublika tvirtina, kad geografinę kompetenciją turinčiame hipotekos registrų biure atlikto perrašymo kopijos, kurios buvo pateiktos Komisijai, aiškiai rodo, kad tie sklypai buvo grąžinti. Pasak šios valstybės narės, aplinkybė, kad tų sklypų ENAE nebenaudoja, nulemta fakto, kad ši įmonė nuo 2010 m. nebevykdo jokios su civiliniu sektoriumi susijusios veiklos.
- 65 Beje, Graikijos Respublika mano, kad aptariamų sklypų grąžinimas yra Sprendimo 2009/610 įvykdymo priemonė, nes, nesant pakankamai turto, Graikijos valdžios institucijos privalo likviduoti visą ENAE priklausančią civilinės paskirties turtą. Todėl ši valstybė narė teigia, kad šių sklypų vertinimas 2008 m. kainomis įrodo, kad jie sudaro 60 % visos ENAE priklausančio civilinės paskirties turto vertės arba 58 % laivų statyklos nekarinės paskirties infrastruktūros. Atsižvelgiant į šiuos skaičiavimus, ENAE civilinės paskirties turto pardavimas iš tikrųjų apima tik mažą dalį šios įmonės civilinės veiklos šakos vertės.
- 66 Dėl ENAE veiklos civiliniame sektoriuje nutraukimo Graikijos Respublika nurodo, kad šios bendrovės valdyba akivaizdžiai priėmė sprendimą šiuo klausimu ir kad nauja šios bendrovės vadovybė kelis kartus patvirtino, kad nuo 2010 m. ENAE nebevykdo jokios veiklos civiliniame sektoriuje. Ši valstybė narė priduria, kad po 2011 m. rugsėjo 30 d. ENAE nepaskelbė veikos ataskaitos dėl blogos ekonominės padėties.
- 67 Galiausiai dėl Sprendimo 2009/610 16 straipsnyje nurodytos nuostolių atlyginimo garantijos Graikijos Respublika teigia, kad ją panaikinti turi ENAE. Be to, ši valstybė narė konstatuoja, kad klausimo dėl šios garantijos taikymo nekilo jokiaje kitoje byloje, todėl Graikijos valdžios institucijos negalėjo remtis jos negaliojimu.

Teisingumo Teismo vertinimas

- 68 Pirmiausia reikia priminti, kad remiantis Teisingumo Teismo jurisprudencija teigtina, jog valstybė narė, kuriai skirtas Komisijos sprendimas, kuriuo ji įpareigojama susigrąžinti su vidaus rinka nesuderinama pripažintą neteisėtą pagalbą, privalo pagal SESV 288 straipsnį imtis visų priemonių, kurių reikia šio sprendimo įvykdymui užtikrinti. Ji turi iš tikrųjų susigrąžinti susigrąžintinas sumas tam, kad būtų panaikintas konkurencijos iškreipimas, kurį sukėlė dėl šios pagalbos įgytas konkurencinis pranašumas (2017 m. lapkričio 9 d. Sprendimo *Komisija / Graikija*, C-481/16, nepaskelbtas Rink., EU:C:2017:845, 23 punktas).
- 69 Iš tiesų, su vidaus rinka nesuderinama pripažinta neteisėta pagalba turi būti susigrąžinta nedelsiant ir laikantis atitinkamos valstybės narės nacionalinėje teisėje nustatytos procedūros, jeigu ji leidžia nedelsiant ir veiksmingai įvykdyti Komisijos sprendimą. Šiuo tikslu suinteresuotosios valstybės narės, nepažeisdamos Sąjungos teisės, privalo imtis visų jų teisės sistemoje numatytų priemonių, įskaitant laikinas priemones (šiuo klausimu žr. 2017 m. lapkričio 9 d. Sprendimo *Komisija / Graikija*, C-481/16, nepaskelbtas Rink., EU:C:2017:845, 24 punktą).
- 70 Kalbant apie atvejus, kuriais neteisėtai išmokėta valstybės pagalba turi būti susigrąžinta iš sunkumų patiriančių arba bankrutuojančių įmonių, reikia priminti, kad tokie sunkumai neturi poveikio pareigai susigrąžinti pagalbą. Todėl valstybė narė privalo, priklausomai nuo atvejo, inicijuoti bendrovės likvidavimą, įrašyti jos skolą į kreditorinių įsipareigojimų sąrašą arba imtis bet kokių kitų priemonių, kad pagalba būtų grąžinta (2018 m. sausio 17 d. Sprendimo *Komisija / Graikija*, C-363/16, EU:C:2018:12, 36 punktas).
- 71 Tačiau šiuo atveju remiantis bylos medžiaga darytina išvada, kad atsižvelgiant į sunkią ENAE ekonominę padėtį ir siekiant nesukelti šios bendrovės bankroto, nekelti pavojaus karo laivyno programų „Archimedas“ ir Neptūnas II“ vykdymui ir nepažeisti Graikijos Respublikos pagrindinių saugumo interesų, kaip tai suprantama pagal SESV 346 straipsnį, Komisija, ši valstybė narė ir ENAE įsipareigojo taikyti alternatyvų susigrąžinimo metodą, kad Komisija galėtų pripažinti, jog Sprendimas 2009/610 yra visiškai įvykdytas.
- 72 Todėl, siekiant nustatyti, ar Graikijos Respublika ėmėsi visų reikiamų priemonių sprendimui, kuriuo konstatuotas įsipareigojimų neįvykdymas, įvykdyti, reikia patikrinti, ar ši valstybė narė laikėsi 2010 m. gruodžio 1 d. rašte išdėstytų įsipareigojimų ir ar aptariamą valstybės pagalbą, kuri apibrėžta Sprendimo 2009/610 2, 3, 5, 6, 8, 9 ir 11–15 straipsniuose, ši valstybė narė visiškai susigrąžino, ir ar to sprendimo 19 straipsnyje išvardyta informacija buvo pateikta Komisijai.
- 73 Visų pirma reikia pažymėti, kad, kiek tai susiję su procedūra dėl įsipareigojimų neįvykdymo pagal SESV 260 straipsnio 2 dalį, referencinė data, į kurią būtina atsižvelgti vertinant tokį įsipareigojimų neįvykdymą, yra diena, kai baigėsi vadovaujantis šia nuostata pateiktame oficialiame pranešime nurodytas terminas (2018 m. gegužės 31 d. Sprendimo *Komisija / Italija*, C-251/17, nepaskelbtas Rink., EU:C:2018:358, 32 punktas).
- 74 Šiuo atveju, kaip buvo priminta šio sprendimo 22 punkte, kadangi 2014 m. lapkričio 27 d. Komisija Graikijos Respublikai išsiuntė oficialų pranešimą pagal SESV 260 straipsnio 2 dalyje numatytą procedūrą, ankstesniame punkte minėta referencinė data yra diena, kai baigėsi šiame pranešime nustatytas terminas, t. y. 2015 m. sausio 27 d.
- 75 Dėl 2010 m. gruodžio 1 d. rašte nurodytų įsipareigojimų reikia pažymėti, kad neginčytina, jog 2015 m. sausio 27 d. Graikijos valdžios institucijos nebuvo jų įvykdžiusios.
- 76 Remiantis bylos medžiaga teigtina, kad vienintelė priemonė, kurios iki tos datos ėmėsi Graikijos Respublika, buvo 2012 m. gruodžio 20 d. įsigaliojusio Įstatymo 4099/2012 priėmimas.

- 77 Vis dėlto šiuo klausimu reikia pažymėti, kad remiantis bylos medžiaga teigtina, jog tiek TPR arbitražo teismas, tiek *Monomeles Protodikeio Athinon* (Atėnų apygardos teismas, kuriame bylas nagrinėja vienas teisėjas) konstatavo, jog, nors ir įsigaliojo tas įstatymas, ENAE faktiškai negrąžino valstybei priklausančio su sausojo doko koncesija susijusio žemės sklypo.
- 78 Remiantis 2018 m. birželio 26 d. protokolu, ENAE perleido sklypo ABK 266, įskaitant sausąjį doką, kurį naudoti jai patikėta pagal koncesijos sutartį, valdymą ir dalį prieš jį esančios pakrantės. Tačiau Graikijos Respublika neįrodė, kad ši bendrovė iki 2015 m. sausio 27 d. faktiškai perdavė šio sklypo valdymą Graikijos valstybei.
- 79 Todėl negalima konstatuoti, kad ENAE atsisakė sausojo doko koncesijos, kaip reikalaujama 2010 m. gruodžio 1 d. rašte nustatytuose įsipareigojimuose.
- 80 Dėl Graikijos Respublikos argumento, kad aplinkybė, jog ENAE nebenaudoja šio sklypo, yra nulemta fakto, jog nuo 2010 m. ši bendrovė, kaip galima teigti remiantis 2010 m. balandžio 14 d. šios bendrovės valdybos sprendimu, nebevykdo jokios veiklos civiliniame sektoriuje, reikia konstatuoti, kad remiantis tuo sprendimu ir bylos medžiaga negalima tvirtinti, jog ENAE nutraukė veiklą civiliniame sektoriuje, kaip tai suprantama pagal 2010 m. gruodžio 1 d. rašte išdėstytus įsipareigojimus.
- 81 Iš tikrųjų tame valdybos sprendime negali būti kalbama apie įsipareigojimą nutraukti ENAE veiklą civiliniame sektoriuje penkiolikai metų, skaičiuojant nuo 2010 m. gruodžio 1 d., nes tas sprendimas priimtas prieš 2010 m. spalio 27 d. ENAE įsipareigojimų raštą. Tame sprendime tik paminėta aplinkybė, kad, kiek tai susiję su ENAE paskolos sutartimi, „su laivų statyba susijusi veikla šiuo metu visiškai nutraukta“.
- 82 Be to, Teisingumo Teismo paraginta Graikijos Respublika nesugebėjo pateikti dokumentų, galinčių įrodyti, kad ENAE laikėsi įsipareigojimo penkiolikai metų nutraukti veiklą civiliniame sektoriuje.
- 83 Todėl neįrodžiusi, kad nuo 2010 m. gruodžio 1 d. ENAE nutraukė veiklą civiliniame sektoriuje, Graikijos Respublika neįrodė, kad ši bendrovė nebesinaudojo valstybės sklypu, nurodytu sausojo doko koncesijos sutartyje.
- 84 Dėl įsipareigojimo perduoti arba grąžinti Graikijos valstybei ENAE civilinės paskirties turtą reikia pasakyti, jog toks pardavimas ar grąžinimas akivaizdžiai neįvyko. Todėl šio įsipareigojimo nesilaikyta.
- 85 Dėl Sprendimo 2009/610 16 straipsnyje nurodytos nuostolių atlyginimo garantijos reikia pažymėti, kad, remiantis 2010 m. gruodžio 1 d. raštu, ENAE turėjo jos atsisakyti ir nepradėti jokios procedūros tos garantijos pagrindu arba kiek tai su ja susiję. Remiantis bylos medžiaga negalima teigti, kad buvo atsisakyta šios garantijos ar kad Graikijos Respublika panaikino ją teisės aktais. Taigi ji neįvykdė šio įsipareigojimo.
- 86 Remiantis Komisijos, Graikijos Respublikos ir ENAE sutartimi, sudaryta 2010 m. gruodžio 1 d. rašto pagrindu, visų įsipareigojimų turėjo būti laikomasi, kad būtų galima tvirtinti, jog Sprendimas 2009/610 yra tinkamai įvykdytas. Todėl pakanka nesilaikyti bent vieno iš šių įsipareigojimų, kad būtų galima konstatuoti, kad šis susigrąžinimo būdas nesėkmingas. Tačiau reikia konstatuoti, kad šio sprendimo 13 punkte išvardytų įsipareigojimų nesilaikyta.
- 87 Dėl Graikijos Respublikos pagrindinio įsipareigojimo visiškai susigrąžinti aptariamą valstybės pagalbą, apibrėžtą Sprendimo 2009/610 2, 3, 5, 6, 8, 9 ir 11–15 straipsniuose, pakanka konstatuoti, kad akivaizdu, jog Graikijos valdžios institucijos nesilaikė šio įsipareigojimo ir nepateikė Komisijai šio sprendimo 19 straipsnyje išvardytos informacijos.

- 88 Dėl Graikijos Respublikos argumento, kad pagrindiniai jos saugumo interesai, kaip tai suprantama pagal SESV 346 straipsnio 1 dalies b punktą, jai neleidžia sukelti ENAE bankroto, nes tokia procedūra turėtų įtakos visam šios bendrovės turtui ir keltų pavojų sklandžiai tęsti su kariniu sektoriumi susijusią laivų statyklos veiklą ir dėl tos priežasties darytų neigiamą įtaką šios valstybės narės gynybos pajėgumams, kai yra kita tinkamesnė priemonė likviduoti šią bendrovę (t. y. specialiojo administravimo taikymas aptariamai bendrovei), kurią taikant būtų atsižvelgta į tos valstybės narės pagrindinius saugumo interesus, reikia pažymėti, jog galimybę ENAE taikyti specialųjį administravimą Graikijos valdžios institucijos turėjo prieš baigiantis oficialiame pranešime nustatytam terminui, t. y. iki 2015 m. sausio 27 d., nes Įstatymas 4307/2014 įsigaliojo 2014 m. lapkričio 15 d.
- 89 Remiantis bylos medžiaga darytina išvada, kad prašymas pradėti šią procedūrą pateiktas tik 2017 m. spalio 12 d.
- 90 Net jeigu aptariamos valstybės pagalbos susigrąžinimo etape Graikijos Respublika gali pagrįstai remtis pagrindiniais saugumo interesais, kaip tai suprantama pagal SESV 346 straipsnio 1 dalies b punktą, pakanka pažymėti, kad ši valstybė narė iki 2015 m. sausio 27 d. nesiėmė priemonės, kurią pati laiko tinkama atsižvelgiant į jos pagrindinius saugumo interesus.
- 91 Todėl Graikijos Respublika negali pagrįstai tvirtinti, kad ėmėsi visų priemonių, būtinų įgyvendinti aptariamos valstybės pagalbos susigrąžinimo procedūrą. Todėl sprendimas, kuriuo konstatuotas išipareigojimų neįvykdymas, 2015 m. sausio 27 d. liko neįvykdytas.
- 92 Dėl šios priežasties reikia konstatuoti, kad iki tos dienos, kai baigėsi nustatytas terminas, nesiėmusi visų reikiamų priemonių įgyvendinti sprendimui, kuriuo konstatuotas išipareigojimų neįvykdymas, Graikijos Respublika neįvykdė išipareigojimų pagal SESV 260 straipsnio 1 dalį.

Dėl piniginių sankcijų

Dėl periodinės baudos

Šalių argumentai

- 93 Pirma, Komisija mano, kad išipareigojimų nevykdymas, kuriuo kaltinama Graikijos Respublika, tebesitęsia tuo metu, kai Teisingumo Teisme nagrinėjamos faktinės aplinkybės.
- 94 Konkrečiau kalbant, dėl 2018 m. kovo 22 d. pranešimo apie skolinius reikalavimus, kuriuo Graikijos Respublika informavo ENAE specialųjį administratorių apie skolinius reikalavimus, susijusius su atitinkamos pagalbos gražinimu taikant šios bendrovės specialiojo administravimo procedūrą, pažymėtina, kad Komisija mano, jog būtent skolų, susijusių su aptariamos pagalbos gražinimu, įtraukimas į skolų lentelę gali būti laikomas iš principo tinkama priemone, galinčia užtikrinti konkurencijos iškraipymo panaikinimą, su sąlyga, kad pritaikius tokią priemonę arba susigrąžinama visa pagalbos suma, arba įmonė likviduojama ir galutinai nutraukiama jos veikla, jeigu susigrąžinimas lieka neįmanomas per bankroto procedūrą. Paprasto pranešimo apie skolinius reikalavimus nepakanka, kad ši valstybė narė galėtų būti laikoma įvykdžiusia pareigą susigrąžinti. Komisija priduria, kad, remiantis Įstatymo Nr. 4307/2014 77 straipsniu, formalus įtraukimas į skolų lentelę atliekamas perdavus atitinkamos įmonės turtą tai įmonei taikant specialųjį administravimą, o ne prieš tokį perleidimą.
- 95 Dėl perdavimo protokolo, kuriuo ENAE sklypo ABK 266 ir dalies prieš jį esančios pakrantės valdymą perdavė ETAD, Komisija pažymi, kad tas protokolas parengtas 2018 m. birželio 26 d. Todėl šis perdavimas yra pavėluotas, nes remiantis 2010 m. gruodžio 1 d. raštu perdavimas turėjo įvykti per

šešis mėnesius nuo šio rašto parengimo datos. Be to, Komisija teigia, kad Graikijos Respublika dar nepateikė žemėlapių, kuriame būtų aiškiai nurodyti valstybei grąžinti sklypai, ir įrodymų, kad ENAE nebe naudoja šių sklypų.

- 96 Antra, dėl periodinės baudos pažymėtina, kad Komisija remiasi 2005 m. gruodžio 12 d. Komunikatu SEC(2005) 1658 „[SESV 260] straipsnio įgyvendinimas“ (OL C 126, 2007, p. 15) ir siūlo, kad periodinė bauda už kiekvieną dieną būtų skaičiuojama standartinę fiksuoto dydžio 670 eurų sumą dauginant iš sunkumo koeficiento 5 skalėje nuo 1 iki 20 ir iš trukmės koeficiento 3, kuris yra didžiausias koeficientas. Gautas rezultatas vėliau būtų dauginamas iš kintamojo „n“, kuris Graikijos Respublikai yra 3,48 ir kuris skirtas kaltinamos valstybės narės pajėgumui mokėti išreikšti, taip pat kuriame šiuo tikslu atsižvelgiama į tokias dedamąsias, kaip tos valstybės narės bendrasis vidaus produktas (BVP) ir Taryboje turimas balsų skaičius.
- 97 Dėl sunkumo koeficiento Komisija pažymi esminį SESV nuostatų dėl valstybės pagalbos pobūdį, žalingą poveikį, kurį nesuderinama ir nesugrąžinta pagalba daro laivų statybos sektoriui, didelę nesugrąžintos pagalbos sumą ir pasikartojantį neteisėtą šios valstybės narės elgesį valstybės pagalbos srityje.
- 98 Dėl trukmės koeficiento Komisija pažymi, kad išipareigojimų neįvykdymas tęsiasi daug metų skaičiuojant nuo sprendimo, kuriuo konstatuotas išipareigojimų neįvykdymas, priėmimo ir daugiau nei 8 metus nuo pranešimo apie Sprendimą 2009/610.
- 99 Dėl kintamojo „n“ Komisija teigia, kad skaičiavimas turi būti atliktas remiantis Graikijos Respublikos BVP raida paskutiniiais metais, apie kuriuos turima patikimų ekonominių duomenų, ir valstybės narės turimu balsų skaičiumi Taryboje.
- 100 Dėl balsų skaičiaus Taryboje Komisija teigia, kad balsavimo sistemos Taryboje pasikeitimas nuo 2017 m. balandžio 1 d. nereiškia, kad ji privalo pakeisti savo pasiūlymą dėl kintamojo „n“. Komisija priduria, kad ieškinio pareiškimo momentu senosios balsų paskirstymo sistemos galiojimas nebuvo pasibaigęs. Todėl pagal senąją balsų paskirstymo sistemą apskaičiuotas kintamasis išliks tinkamas referencinis pagrindas apskaičiuojant sankciją.
- 101 Tokiomis aplinkybėmis Komisija mano, kad 34 974 eurų per dieną periodinė bauda atitinka aplinkybes ir yra proporcinga nagrinėjamam išipareigojimų neįvykdymui ir atitinkamos valstybės narės mokumui.
- 102 Graikijos Respublika tvirtina, pirma, kad 2018 m. kovo 22 d. pranešimu apie skolinius reikalavimus pagal specialiojo administravimo procedūrą pateikė savo skolinius reikalavimus ENAE specialiajam administratoriui. Ši valstybė narė priduria, kad bendrovė 2018 m. birželio 26 d. protokolu taip pat perdavė sklypo ABK 266, įskaitant sausąjį doką, kurio naudojimas jai buvo patikėtas pagal koncesijos sutartį, ir prieš jį esančios pakrantės valdymą. Pasak šios valstybės narės, toks valdymo perdavimas yra svarbi pareigos susigrąžinti aptariamą valstybės pagalbą dalis.
- 103 Antra, Graikijos Respublika ginčija Komisijos nustatytus koeficientus už pažeidimo sunkumą ir trukmę.
- 104 Šiuo klausimu ji teigia, kad Komisija neatsižvelgė į įvairias pažeidimo sunkumą švelninančias aplinkybes, kaip antai į aplinkybę, kad ENAE nuo 2010 m. jau nebevykdė jokios veiklos civiliniame sektoriuje ir kad ji nebedaro jokio konkurencinio spaudimo kitoms laivybos sektoriaus įmonėms. Ji taip pat nurodo įvairius sunkumus, kurių patyrė vykdydama Sprendimą 2009/610, be kita ko, 2017 m. birželio 27 d. TPR arbitražo teismo sprendimą. Ji taip pat ginčija, kaip įtariama, pasikartojantį jos neteisėtą elgesį valstybės pagalbos srityje. Dėl šių priežasčių ji mano, kad pažeidimo sunkumo ir trukmės koeficientai negali būti didesni už 1.

- 105 Dėl pajėgumo mokėti Graikijos Respublika teigia, viena vertus, kad kintamasis „n“ turi būti atnaujintas atsižvelgiant į naujausius finansinius duomenis. Šiuo klausimu valstybė narė teigia, kad Komisija neatsižvelgė į realią Graikijos ekonomikos padėtį ir, konkrečiai, į tai, kad šiai valstybei narei tebetaikoma makroekonominio koregavimo programa, nes ji negali veiksmingai gauti finansavimo finansų rinkose.
- 106 Kita vertus, Graikijos Respublika mano, kad kintamasis „n“ apskaičiuotas neteisingai, nes nuo 2017 m. balandžio 1 d. Sutartimi buvo galutinai panaikinta balsų paskirstymo Taryboje sistema, kuri buvo pakeista valstybių narių ir jų gyventojų dvigubos daugumos sistema, pagal kurią kiekviena valstybė narė turi tik vieną balsą Taryboje. Graikijos Respublika mano, kad valstybių narių, kurių gyventojų skaičius ir BVP yra panašūs į jos, įtaka Taryboje smarkiai sumažėjo.

Teisingumo Teismo vertinimas

- 107 Visų pirma reikia priminti, kad Teisingumo Teismas, kiekvienoje byloje remdamasis nagrinėjamos bylos aplinkybėmis ir atsižvelgdamas į pakankamą, jo nuomone, įtikinamumo ir atgrasymo laipsnį, turi nustatyti tinkamas pinigines sankcijas, kad, be kita ko, būtų užkirstas kelias pakartoti analogiškus Sąjungos teisės pažeidimus (2018 m. gegužės 31 d. Sprendimo *Komisija / Italija*, C-251/17, nepaskelbtas Rink., EU:C:2018:358, 63 punktas).
- 108 Pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką periodinės baudos skyrimas iš esmės pateisinamas tik tiek, kiek tęsiasi dėl ankstesnio sprendimo neįvykdymo daromas pažeidimas, kol Teisingumo Teismas išnagrinės faktines aplinkybes (2018 m. gegužės 31 d. Sprendimo *Komisija / Italija*, C-251/17, nepaskelbtas Rink., EU:C:2018:358, 64 punktas).
- 109 Šiuo klausimu Graikijos Respublika teigia, kad tą dieną, kai Teisingumo Teismas nagrinėjo faktines bylos aplinkybes, ji buvo įvykdžiusi išpareigojimus, nurodytus 2010 m. gruodžio 1 d. rašte ir Sprendime 2009/610.
- 110 Šiuo klausimu Graikijos Respublika teigia, kad ji pateikė skolinius reikalavimus ENAE specialiajam administratoriui pagal specialiojo administravimo procedūrą ir kad ši bendrovė perdavė sklypo ABK 266, įskaitant sausąjį doką, kuri naudoti jai buvo patikėta pagal koncesijos sutartį, ir prieš jį esančios pakrantės dalies valdymą.
- 111 Pirma, dėl argumento dėl skolinių reikalavimų reikia pažymėti, kad šiuo atveju akivaizdu, jog tą dieną, kai Teisingumo Teismas nagrinėjo faktines aplinkybes, Graikijos Respublika į skolinių reikalavimų lentelę nebuvo įtraukusi skolų, susijusių su aptariamoms pagalbos grąžinimu. Remiantis bylos medžiaga negalima teigti, kad specialusis administratorius šiuos skolinius reikalavimus įtraukė į skolų lentelę. Beje, remiantis Įstatymo Nr. 4307/2014 77 straipsniu, formalus įtraukimas į skolų lentelę atliekamas perdavus atitinkamos įmonės turtą tai įmonei taikant specialųjį administravimą, o ne prieš tokį perleidimą. Tačiau neginčytina, kad toks turto perdavimas neįvyko. Todėl Graikijos Respublika negali pagrįstai tvirtinti, pirma, kad 2018 m. kovo 22 d. pranešimu apie skolinius reikalavimus pagal specialiojo administravimo procedūrą pateikė savo skolinius reikalavimus ENAE specialiajam administratoriui.
- 112 Bet kuriuo atveju vien skolinių reikalavimų, susijusių su aptariamoms pagalbos grąžinimu, įtraukimo į skolų lentelę nepakanka, kad būtų įvykdyta pareiga įvykdyti sprendimą, kuriuo konstatuotas išpareigojimų neįvykdymas (2012 m. gruodžio 11 d. Sprendimo *Komisija / Ispanija*, C-610/10, EU:C:2012:781, 103 punktas). Toks įtraukimas iš tiesų laikomas iš principo tinkama priemone, galinčia užtikrinti konkurencijos iškraipymo panaikinimą su sąlyga, kad pritaikius tokią priemonę arba susigrąžinama visa pagalbos suma, arba įmonė likviduojama ir galutinai nutraukiama jos veikla, jeigu susigrąžinimas lieka neįmanomas per bankroto procedūrą (2018 m. sausio 17 d. Sprendimo *Komisija / Graikija*, C-363/16, EU:C:2018:12, 42 punktas).

- 113 Antra, kalbant apie argumentus dėl sklypo ABK 266 valdymo perdavimo, pakanka pažymėti, kad bet kuriuo atveju tai yra tik dalinis pareigos susigrąžinti įvykdymas. Vien šis perdavimas savaime neužtikrina visos aptariamos valstybės pagalbos susigrąžinimo ir visų 2010 m. gruodžio 1 d. rašte išdėstytų išsipareigojimų laikymosi.
- 114 Todėl Graikijos Respublika negali teigti, kad tą dieną, kai Teisingumo Teismas nagrinėjo faktines aplinkybes, ji ėmėsi visų reikiamų priemonių, kad įvykdytų sprendimą, kuriuo konstatuotas išsipareigojimų neįvykdymas.
- 115 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, reikia konstatuoti, kad išsipareigojimų neįvykdymas, kuriuo kaltinama Graikijos Respublika, buvo tęsiamas iki to momento, kai Teisingumo Teismas pradėjo nagrinėti šios bylos faktines aplinkybes.
- 116 Tokiomis aplinkybėmis priteisti iš Graikijos Respublikos periodinę baudą yra tinkama finansinė priemonė paskatinti ją imtis būtinų priemonių užbaigti konstatuotą išsipareigojimų nevykdymą ir užtikrinti, kad bus visiškai įvykdytas sprendimas, kuriuo konstatuotas išsipareigojimų neįvykdymas.
- 117 Pagal suformuotą jurisprudenciją periodinė bauda turi būti skiriama atsižvelgiant į valstybės narės, neįvykdžiusios sprendimo, kuriame konstatuotas išsipareigojimų neįvykdymas, elgesiui pakeisti ir pažeidimui užbaigti būtiną įtaigumo laipsnį (2018 m. gegužės 31 d. Sprendimo *Komisija / Italija*, C-251/17, nepaskelbtas Rink., EU:C:2018:358, 68 punktas).
- 118 Naudodamasis savo diskrecija šioje srityje Teisingumo Teismas turi nustatyti tokį periodinės baudos dydį, kad ši bauda, pirma, atitiktų aplinkybes ir, antra, būtų proporcinga nustatytam išsipareigojimų neįvykdymui ir atitinkamos valstybės narės pajėgumui mokėti (2018 m. gegužės 31 d. Sprendimo *Komisija / Italija*, C-251/17, nepaskelbtas Rink., EU:C:2018:358, 69 punktas).
- 119 Komisijos pasiūlymai dėl periodinės baudos negali įpareigoti Teisingumo Teismo ir tėra naudinga gairė. Be to, Komisijos pranešimuose pateiktos gairės neįpareigoja Teisingumo Teismo, bet prisideda prie Komisijos, kai ši institucija teikia pasiūlymus Teisingumo Teismui, veiksmų skaidrumo, nuspėjamumo ir teisinio saugumo užtikrinimo. Iš tiesų per SESV 260 straipsnio 2 dalimi grindžiamą procedūrą dėl išsipareigojimų nevykdymo, kuris toliau tęsiasi valstybėje narėje, nors šis išsipareigojimų neįvykdymas jau buvo konstatuotas pirmame sprendime, priimtame pagal SESV 258 straipsnį arba SESV 108 straipsnio 2 dalį, Teisingumo Teismas turi turėti galimybę nustatyti tokio dydžio ir formos skiriamą periodinę baudą, kurie, jo nuomone, būtų tinkami priversti šią valstybę narę nutraukti išsipareigojimų, kylančių iš pirmojo Teisingumo Teismo sprendimo, nevykdymą (šiuo klausimu žr. 2018 m. gegužės 31 d. Sprendimo *Komisija / Italija*, C-251/17, nepaskelbtas Rink., EU:C:2018:358, 70 punktą).
- 120 Apskaičiuojant periodinės baudos dydį, pagrindiniai kriterijai, į kuriuos reikia atsižvelgti, siekiant užtikrinti šios baudos priverstinį pobūdį, kad Sąjungos teisė būtų taikoma vienodai ir veiksmingai, iš principo yra pažeidimo sunkumas, jo trukmė ir atitinkamos valstybės narės mokumas. Taikant šiuos kriterijus reikia pirmiausia atsižvelgti į nevykdymo pasekmes privatiems ir viešiesiems interesams ir į atitinkamos valstybės narės išsipareigojimų įvykdymo skubą (2018 m. gegužės 31 d. Sprendimo *Komisija / Italija*, C-251/17, nepaskelbtas Rink., EU:C:2018:358, 71 punktas).
- 121 Pirma, dėl pažeidimo sunkumo reikia pabrėžti, kaip pažymėjo generalinis advokatas išvados 124 punkte, kad Sutarties nuostatos valstybės pagalbos srityje yra esminės svarbos.
- 122 Iš tiesų normos, apie kurias kalbama Sprendime 2009/610 ir sprendime, kuriuo konstatuotas išsipareigojimų neįvykdymas, yra viena iš pagrindinių Europos Sąjungai pagal ESS 3 straipsnio 3 dalį patikėtų užduočių, t. y. vidaus rinkos sukūrimas, ir Protokolu (Nr. 27) dėl vidaus rinkos ir

konkurencijos, kuris pagal ESS 51 straipsnį yra neatskirama steigiamųjų sutarčių dalis ir kuriame numatyta, jog vidaus rinkoje turėtų veikti sistema, užtikrinanti, kad konkurencija nebūtų iškraipoma, išraiška.

- 123 Sąjungos nuostatų, kurios pažeidžiamos tokiu atveju, kaip nagrinėjamosi šioje byloje, svarba matyti, be kita ko, iš to, kad grąžinus neteisėta ir nesuderinama su vidaus rinka pripažintą pagalbą panaikinamas konkurencijos iškraipymas, atsiradęs dėl konkurencinio pranašumo, kurį nulėmė ši pagalba, ir iš to, kad dėl šio grąžinimo pagalbos gavėjas praranda rinkoje turėtą pranašumą, palyginti su konkurentais (2012 m. gruodžio 11 d. Sprendimo *Komisija / Ispanija*, C-610/10, EU:C:2012:781, 127 punktą).
- 124 Dėl šioje byloje konstatuoto įsipareigojimų neįvykdymo reikia priminti, pirma, kad Graikijos Respublika neatsiėmė visos aptariamoms valstybės pagalbos ir nesilaikė įsipareigojimų, išdėstytų 2010 m. gruodžio 1 d. rašte. Tačiau, atsižvelgiant į šio sprendimo 118 punkte primintą principą, kad periodinė bauda turi būti nustatyta atsižvelgiant į aplinkybes ir turi būti proporcinga konstatuotam įsipareigojimų neįvykdymui, reikia atsižvelgti į tai, kad ENAE, atstovaujama specialiojo administratoriaus, ETAD perdavė sklypo ABK 266, įskaitant sausąjį doką, kuriuo naudotis jai buvo leista pagal koncesiją, ir prieš tą sklypą esančios krantinės dalies valdymą ir kad šis sklypas yra didelė dalis ENAE civilinės paskirties turto.
- 125 Antra, reikia pabrėžti, kad nesusigrąžintos pagalbos suma yra didelė. Kaip pažymėjo generalinis advokatas išvados 125 punkte, susigrąžintina suma nuolat didina taikomas palūkanas ir vykstant teismo posėdžiui viršijo 670 mln. eurų, t. y. buvo daugiau kaip 2,6 karto didesnė už pradinę sumą.
- 126 Trečia, reikia atsižvelgti į tai, kad laivų statybos rinka yra tarpvalstybinė. Šis ekonomikos sektorius išsidėstęs beveik visose valstybėse narėse. Dėl to nesusigrąžintos nesuderinamos pagalbos daroma žala turi įtakos įmonėms ne tik Graikijoje, bet ir likusioje Sąjungoje.
- 127 Ketvirta, dėl Graikijos Respublikos argumento, kad yra pažeidimo sunkumą lengvinančių aplinkybių, konkrečiai kalbant, sunkumų, kaip trukdymas ir visiškas ENAE nebendradarbiavimas įgyvendinant 2010 m. gruodžio 1 d. rašte išdėstytus įsipareigojimus, ir kad egzistuoja 2017 m. birželio 27 d. TPR arbitražo teismo sprendimo poveikis, reikia priminti, kad, remiantis suformuota jurisprudencija, teisiniais, politiniais ir praktiniais sunkumais, kurių patiria aptariama valstybė narė įgyvendindama sprendimą susigrąžinti neteisėtą pagalbą nesiimdama realių veiksmų prieš atitinkamas įmones, kad susigrąžintų pagalbą, ir nepasiūlydama Komisijai alternatyvių tokio sprendimo įgyvendinimo būdų, galinčių sudaryti sąlygas įveikti tuos sunkumus, negalima pagrįsti pagal Sąjungos teisę tai valstybei narei tenkančių pareigų nesilaikymo. Tas pats pasakytina ir apie tariamas vidaus problemas, su kuriomis susidurta vykdant Komisijos sprendimą (2017 m. lapkričio 9 d. Sprendimo *Komisija / Graikija*, C-481/16, nepaskelbtas Rink., EU:C:2017:845, 29 punktą). Taigi tokiomis aplinkybėmis Graikijos Respublikos nurodyti sunkumai šiuo atveju negali būti laikomi lengvinančiomis aplinkybėmis.
- 128 Galiausiai reikia konstatuoti šios valstybės narės pakartotinius pažeidimus valstybės pagalbos srityje. Iš tiesų, Graikijos Respublika buvo nubausta, viena vertus, išnagrinėjus ieškinius pagal SESV 108 straipsnio 2 dalį dėl sprendimų susigrąžinti valstybės pagalbą neįvykdymo bylose, kuriose priimti 2012 m. kovo 1 d. Sprendimas *Komisija / Graikija* (C-354/10, nepaskelbtas Rink., EU:C:2012:109), 2013 m. spalio 17 d. Sprendimas *Komisija / Graikija* (C-263/12, nepaskelbtas Rink., EU:C:2013:673), 2017 m. lapkričio 9 d. Sprendimas *Komisija / Graikija* (C-481/16, nepaskelbtas Rink., EU:C:2017:845) ir 2018 m. sausio 17 d. Sprendimas *Komisija / Graikija* (C-363/16, EU:C:2018:12), ir, kita vertus, išnagrinėjus ieškinius pagal EB 228 straipsnio 2 dalies trečią pastraipą byloje, kurioje priimtas 2009 m. liepos 7 d. Sprendimas *Komisija / Graikija* (C-369/07, EU:C:2009:428).
- 129 Reikia konstatuoti, kad šioje byloje Sutarties nuostatų valstybės pagalbos srityje pažeidimas yra stambus.

- 130 Antra, dėl pažeidimo trukmės pažymėtina, kad ji turi būti vertinama atsižvelgiant į momentą, kuriuo Teisingumo Teismas vertina faktus, o ne į momentą, kuriuo Komisija į jį kreipiasi (2018 m. gegužės 31 d. Sprendimas *Komisija / Italija*, C-251/17, nepaskelbtas Rink., EU:C:2018:358, 78 punktas).
- 131 Kadangi šiomis aplinkybėmis Graikijos Respublika nesugebėjo įrodyti, kad buvo nutrauktas išpareigojimo visiškai įvykdyti sprendimą, kuriuo konstatuotas pažeidimas, nevykdymas, reikia pripažinti, kad tas išpareigojimo nevykdymas trunka daugiau nei šešerius metus nuo to sprendimo priėmimo datos, o tokia trukmė laikoma ilga.
- 132 Trečia, dėl pajėgumo mokėti ir, konkrečiau, dėl Komisijos pasiūlymo padauginti bazinę sumą iš Graikijos Respublikai taikytino specialaus koeficiento, pažymėtina, jog Teisingumo Teismas ne kartą yra nusprendęs, kad šis skaičiavimo būdas yra tinkama priemonė atspindėti atitinkamos valstybės pajėgumą mokėti, kartu protingai diferencijuojant atskiras valstybes nares (2009 m. liepos 7 d. Sprendimo *Komisija / Graikija*, C-369/07, EU:C:2009:428, 123 punktas).
- 133 Kaip pažymėjo generalinis advokatas išvados 132 punkte, Teisingumo Teismas nuolat sutinka su tuo, kad apskaičiuojant pinigines sankcijas būtų atsižvelgiama į atitinkamos valstybės narės BVP ir jos turimą balsų skaičių Taryboje (šiuo klausimu žr. 2000 m. liepos 4 d. Sprendimo *Komisija / Graikija*, C-387/97, EU:C:2000:356, 88 punktą, 2003 m. lapkričio 25 d. Sprendimo *Komisija / Ispanija*, C-278/01, EU:C:2003:635, 59 punktą, 2008 m. sausio 10 d. Sprendimo *Komisija / Portugalija*, C-70/06, EU:C:2008:3, 48 punktą ir 2009 m. birželio 4 d. Sprendimo *Komisija / Graikija*, C-109/08, EU:C:2009:346, 42 punktą).
- 134 Dėl BVP kriterijaus pažymėtina, kad suformuotoje Teisingumo Teismo jurisprudencijoje nustatyta, jog reikia atsižvelgti į valstybės narės naujausius BVP pokyčius iki dienos, kai Teisingumo Teisme pradėtos nagrinėti faktinės aplinkybės (2018 m. gegužės 31 d. Sprendimo *Komisija / Italija*, C-251/17, EU:C:2018:358, 81 punktas ir nurodyta jurisprudencija).
- 135 Todėl reikia atsižvelgti į tai, kad, viena vertus, 2010–2016 m. Graikijos Respublikos BVP sumažėjo daugiau kaip 25 % ir, kita vertus, kad 2017 m. BVP pirmą kartą nuo 2007 m. ėmė didėti. Taigi į šios ekonominės krizės svarbą Teisingumo Teismas tinkamai atsižvelgė nustatydamas periodinės baudos dydį.
- 136 Dėl valstybės narės turimo balsų skaičiaus Taryboje kriterijaus reikia pažymėti, kad pagal Protokolo (Nr. 36) dėl pereinamojo laikotarpio nuostatų 3 straipsnio 1 dalį nuo 2014 m. lapkričio 1 d. įsigaliojo nauja kvalifikuotos daugumos procedūra, dviguba balsų dauguma.
- 137 Pagal šio protokolo 3 straipsnio 2 dalį valstybės narės dar gali iki 2017 m. kovo 31 d. prašyti balsuoti pagal ankstesnę kvalifikuotos balsų daugumos taisyklę.
- 138 Taigi nuo 2017 m. balandžio 1 d. balsų paskirstymo sistema pakeista dvigubos balsų daugumos sistema, pagal kurią kvalifikuota dauguma pasiekama, jei ją sudaro 55 % Tarybos narių arba 72 % Tarybos narių, jeigu pasiūlymas gautas ne iš Komisijos arba ne iš Sąjungos vyriausiojo įgaliotinio užsienio reikalams ir saugumo politikai ir sudaro bent 65 % visos Sąjungos gyventojų skaičiaus.
- 139 Atsižvelgiant į naujos dvigubos balsų daugumos sistemos tvarką ir skirtumus, palyginti su senąja balsų paskirstymo sistema, naujoji dvigubos balsų daugumos sistema negali būti tiesiogiai perkelta ir taikoma sankcijų apskaičiavimo mechanizmui, todėl negali veiksmingai pakeisti šiuo tikslu taikomos senosios balsų paskirstymo sistemos.
- 140 Iš tiesų, kaip pažymėjo generalinis advokatas išvados 140 punkte, naujojoje dvigubos balsų daugumos sistemoje nepateikta pakankamų kriterijų, kuriais remiantis būtų galima tinkamai nustatyti valstybių narių mokėjimo pajėgumą.

- 141 Be to, reikia pažymėti, kad nuo 2017 m. balandžio 1 d., kada nebetaikoma senoji balsų paskirstymo sistema, priimtoje jurisprudencijoje Teisingumo Teismas, vertindamas valstybių narių pajėgumą mokėti, atsižvelgia tik į atitinkamos valstybės narės BVP (2018 m. vasario 22 d. Sprendimas *Komisija / Graikija*, C-328/16, EU:C:2018:98, ir 2018 m. gegužės 31 d. Sprendimas *Komisija / Italija*, C-251/17, nepaskelbtas Rink., EU:C:2018:358).
- 142 Tokiomis aplinkybėmis, siekiant įvertinti Graikijos Respublikos pajėgumą mokėti, nereikia atsižvelgti į šios valstybės narės turimo balsų skaičiaus Taryboje kriterijų arba į naująją dvigubos balsų daugumos sistemą, tačiau reikia remtis tos valstybės narės BVP kaip pagrindiniu veiksnium.
- 143 Dėl periodinės baudos periodiškumo pažymėtina, kad reikia atsižvelgti į Graikijos Respublikos nurodomą aptariamą pagalbą susigrąžinimo operacijų specifiką.
- 144 Atrodo, kad Graikijos Respublikai bus ypač sunku per trumpą laiką visiškai įvykdyti Sprendimą 2009/610 ir sykiu sprendimą, kuriuo konstatuotas pažeidimas, atsižvelgiant į tai, kad operacijos, kurias reikia atlikti, negali būti įvykdytos skubiai, o jų poveikis negali būti iš karto suvoktas.
- 145 Atsižvelgiant į šią ypatybę tikėtina, kad tai valstybei narei pavyks reikšmingai padidinti Sprendimo 2009/610 įgyvendinimo lygį, tačiau per tokį terminą nepavyks jo įgyvendinti visiškai.
- 146 Tuo remiantis darytina išvada, kad galimas aptarimo pažeidimo pabaigos konstatavimas įmanomas tik praėjus tam tikram laikui, per kurį galima įvertinti rezultatų visumą.
- 147 Todėl reikia nustatyti pusmetinę periodinę baudą, kad Komisijai būtų suteikta galimybė įvertinti šio sprendimo vykdymo priemonių taikymo pažangą, atsižvelgiant į esamą padėtį pasibaigus nurodytam laikotarpiui.
- 148 Taigi iš Graikijos Respublikos reikia priteisti sumokėti Komisijai 7 294 000 eurų periodinę baudą už pusmetį, kai vėluojama imtis būtinų priemonių įvykdyti sprendimą, kuriuo konstatuotas išpareigojimų neįvykdymas, skaičiuojant nuo šio sprendimo paskelbimo dienos iki visiško to sprendimo įvykdymo.

Dėl vienkartinės sumos

Šalių argumentai

- 149 Dėl vienkartinės sumos dydžio pažymėtina, kad Komisija siūlo Teisingumo Teismui ją nustatyti baudos per dieną sumą dauginant iš dienų, kiek truko pažeidimas, skaičiaus.
- 150 Komisija vienkartinei sumai apskaičiuoti siūlo taikyti tą patį pažeidimo sunkumo koeficientą ir tą patį kintamąjį „n“ kaip ir periodinės baudos atveju. Fiksuoto dydžio suma apskaičiuojant vienkartinę sumą yra 220 eurų per dieną. Priešingai, nei apskaičiuojant periodinę baudą, trukmės koeficientas šiuo atveju netaikomas, nes į pažeidimo trukmę jau atsižvelgta sumą per dieną dauginant iš dienų, kiek tęsiasi pažeidimas, skaičiaus.
- 151 Šiuo pagrindu Komisija siūlo patvirtinti vienkartinę sumą, skaičiuojamą dauginant 3 828 eurų sumą iš dienų, praėjusių nuo sprendimo, kuriuo konstatuotas pažeidimas, paskelbimo iki valstybės narės išpareigojimų įvykdymo, skaičiaus, arba, jei jis nebus įvykdytas, iki šio sprendimo paskelbimo dienos.
- 152 Graikijos Respublika nepateikė konkrečių argumentų dėl vienkartinės sumos. Kadangi apskaičiuodama vienkartinę sumą Komisija taikė tuos pačius kriterijus kaip ir apskaičiuodama periodinę baudą, t. y. pažeidimo sunkumo ir trukmės koeficientus, reikia atsižvelgti į Graikijos Respublikos argumentus, kuriuos ji pateikė dėl periodinės baudos.

Teisingumo Teismo vertinimas

- 153 Visų pirma primintina, kad Teisingumo Teismas, naudodamasis jam suteikta diskrecija nagrinėjamoje srityje, turi teisę kartu nustatyti ir periodinę baudą, ir vienkartinę sumą (2018 m. gegužės 31 d. Sprendimo *Komisija / Italija*, C-251/17, nepaskelbtas Rink., EU:C:2018:358, 96 punktas).
- 154 Įpareigojimas sumokėti vienkartinę sumą ir šios sumos galimo dydžio nustatymas kiekvienu atskiru atveju turi priklausyti nuo visų svarbių veiksnių, susijusių ir su konstatuoto pažeidimo ypatybėmis, ir su suinteresuotosios valstybės narės, prieš kurią pradėta procedūra pagal SESV 260 straipsnį, elgesiu. Šiuo atveju tuo straipsniu Teisingumo Teismui suteikta plati diskrecija nuspręsti, ar reikia skirti tokią sankciją, ir prireikus nustatyti jos dydį (2018 m. gegužės 31 d. Sprendimo *Komisija / Italija*, C-251/17, nepaskelbtas Rink., EU:C:2018:358, 97 punktas).
- 155 Šioje byloje teisinių ir faktinių aplinkybių visuma, kuria remiantis konstatuotas įsipareigojimų neįvykdymas, yra požymis, jog norint užtikrinti veiksmingą analogiškų Sąjungos teisės pažeidimų pasikartojimo prevenciją ateityje gali prireikti imtis atgrasomosios priemonės, kaip antai įpareigojimo sumokėti vienkartinę sumą.
- 156 Tokiomis aplinkybėmis naudodamasis savo diskrecija Teisingumo Teismas turi nustatyti šios vienkartinės sumos dydį taip, kad, viena vertus, ji atitiktų aplinkybes ir, kita vertus, būtų proporcinga padarytam pažeidimui (2018 m. gegužės 31 d. Sprendimo *Komisija / Italija*, C-251/17, nepaskelbtas Rink., EU:C:2018:358, 99 punktas).
- 157 Tarp šiuo klausimu svarbių veiksnių yra konstatuoto pažeidimo sunkumas ir jo trukmė paskelbus sprendimą, kuriuo jis konstatuotas (2018 m. gegužės 31 d. Sprendimo *Komisija / Italija*, C-251/17, nepaskelbtas Rink., EU:C:2018:358, 100 punktas).
- 158 Bylos aplinkybės, į kurias reikia atsižvelgti, išplaukia, be kita ko, iš šio sprendimo 120–142 punktuose pateiktų argumentų, susijusių su pažeidimo sunkumu, jo trukme ir aptariamoms valstybės narės mokumu.
- 159 Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus, į bylos aplinkybes tinkamai atsižvelgta nustačius 10 000 000 eurų dydžio vienkartinę sumą, kurią turės sumokėti Graikijos Respublika.
- 160 Taigi reikia įpareigoti Graikijos Respubliką sumokėti Komisijai 10 000 000 eurų vienkartinę sumą.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 161 Pagal Procedūros reglamento 138 straipsnio 1 dalį pralaimėjusiai šaliai nurodoma padengti bylinėjimosi išlaidas, jei laimėjusi šalis to reikalavo. Kadangi Komisija prašė priteisti iš Graikijos Respublikos bylinėjimosi išlaidas ir buvo konstatuotas įsipareigojimų neįvykdymas, Graikijos Respublika turi padengti bylinėjimosi išlaidas.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (pirmoji kolegija) nusprendžia:

- 1. Tą dieną, kai baigėsi 2014 m. lapkričio 27 d. Europos Komisijos pateiktame oficialiame pranešime nustatytas terminas, nesiėmusi visų priemonių, reikalingų 2012 m. birželio 28 d. Sprendimui *Komisija / Graikija* (C-485/10, nepaskelbtas Rink., EU:C:2012:395) įvykdyti, Graikijos Respublika neįvykdė įsipareigojimų pagal SESV 260 straipsnio 1 dalį.**

2. Graikijos Respublika įpareigojama Europos Komisijai sumokėti 7 294 000 eurų periodinę baudą už kiekvieną šešių mėnesių laikotarpį, skaičiuojant nuo šio sprendimo priėmimo iki 2012 m. birželio 28 d. Sprendimo *Komisija / Graikija* (C-485/10, nepaskelbtas Rink., EU:C:2012:395) įvykdymo.
3. Graikijos Respublika įpareigojama Europos Komisijai sumokėti 10 000 000 eurų vienkartinę baudą.
4. Graikijos Respublika padengia bylinėjimosi išlaidas.

Parašai.